

HIDROGEOOLÓGIAI CÉLÚ VEGETÁCIÓ TÉRKÉPEZÉS A KELEMENSZÉKEN

Czauner Brigitta, Vojnits Anna, Majercsik Csaba IV. évf. geológus
Mádlné Dr. Szőnyi Judit egyetemi docens

ELTE TTK FFI GKK Alkalmazott és Környezetföldtani Tanszék
Budapest, 2007

Bevezetés, célkitűzés

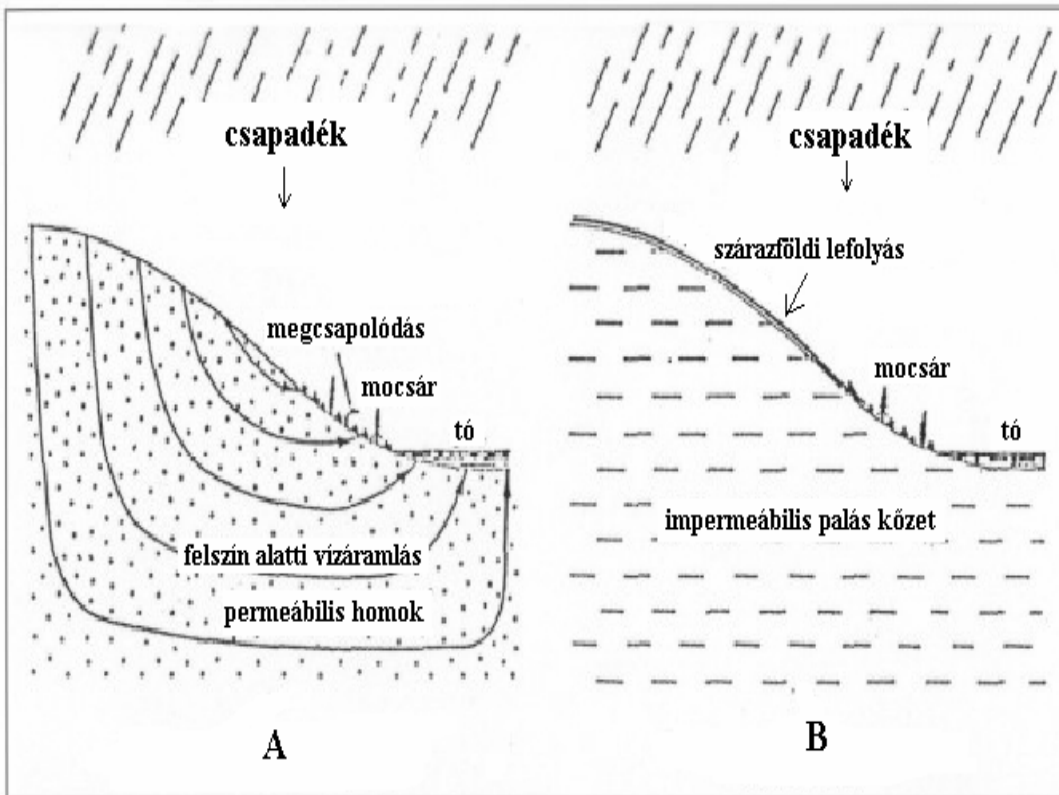
ELTE TTK Alkalmazott és Környezetföldtani Tanszék,
hidrogeológiai kutatócsoport, 1997-

Célunk: a Kelemenszék-tó és környéke
hidrogeológiai szempontú felmérése

- kiterjedés
- a kiterjedés hosszabb időtávú változása
- a tó és a felszín alatti vizek aktuális kapcsolata

Felszín alatti vízzel táplált tavak

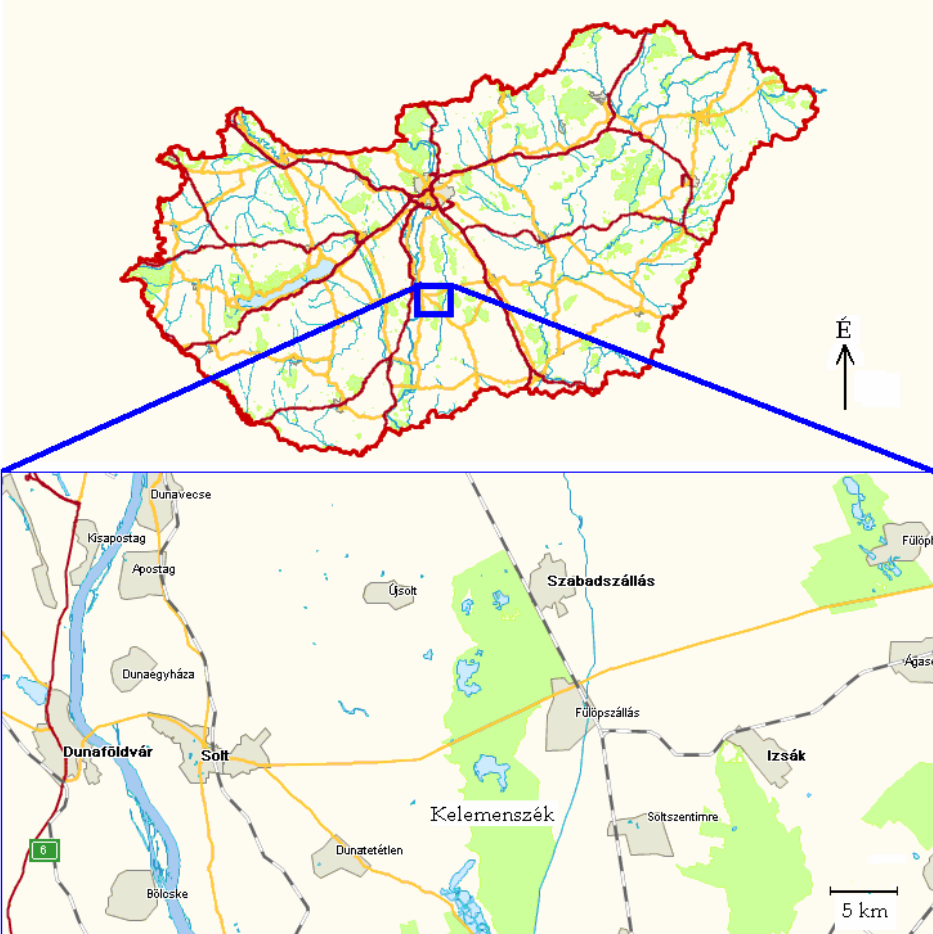
- kiegyenlített vízutánpótlás $\Rightarrow$ kevésbé változékony kiterjedés
- források, szivárgások, sókiválások
- zónásan változó növényzet

A: Felszín alatti vizekkel táplált tó és mocsár

B: Felszíni vizekkel táplált tó és mocsár
(Tóth 1971)

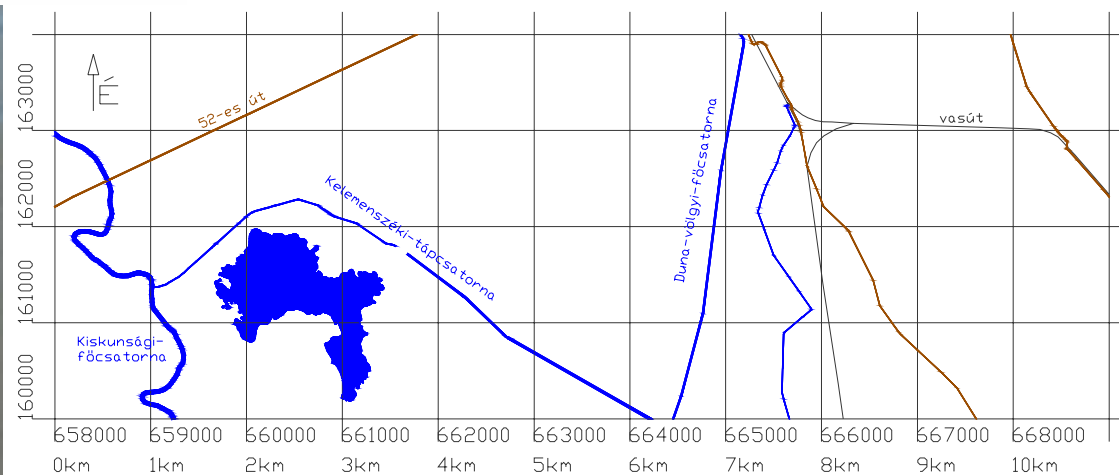
A Kelemenszék-tó földrajzi helyzete

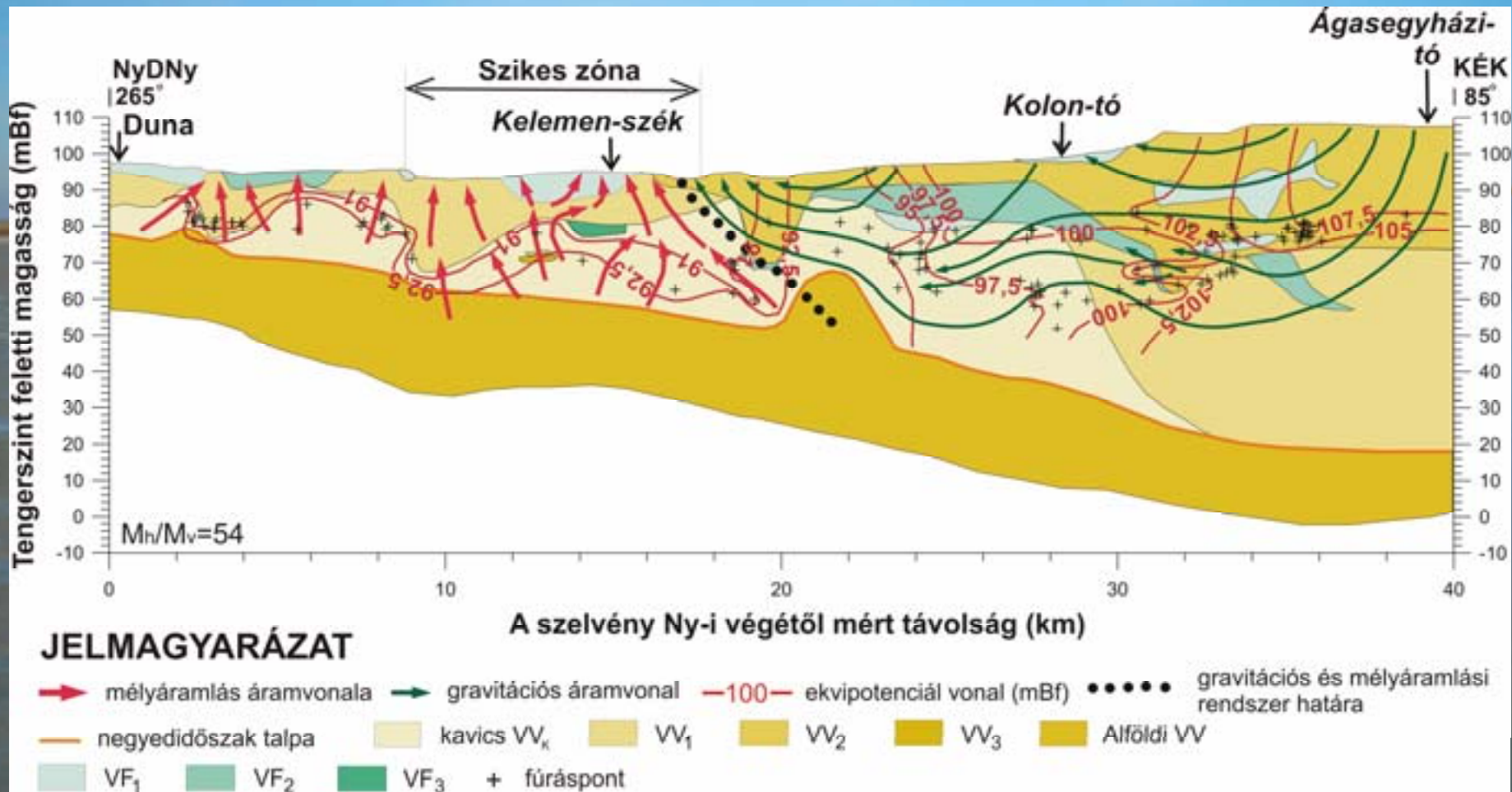
- Duna-Tisza köze
- Kiskunsági Nemzeti Park
- Fülöpszállás

(www.terkep24.hu)

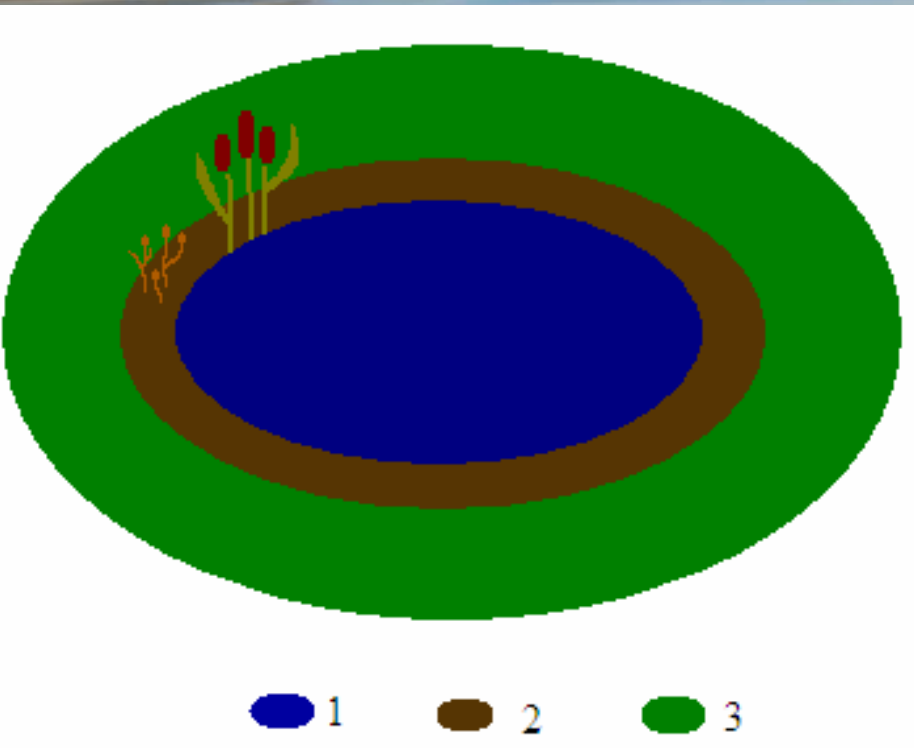
Hidrogeológiai viszonyok

A Duna-Tisza köze hidraulikai és hidrosztratigráfiai keresztmetszévénye Dunaföldvár-Ágasegyháza vonalában (Mádlné Szőnyi et al. 2005)

Tófelmérés

- nagy kiterjedésű, sekély tó $\Rightarrow$ időben változó méret
- tómeder definiálása

A növényzet elvi övezetessége a tó körül

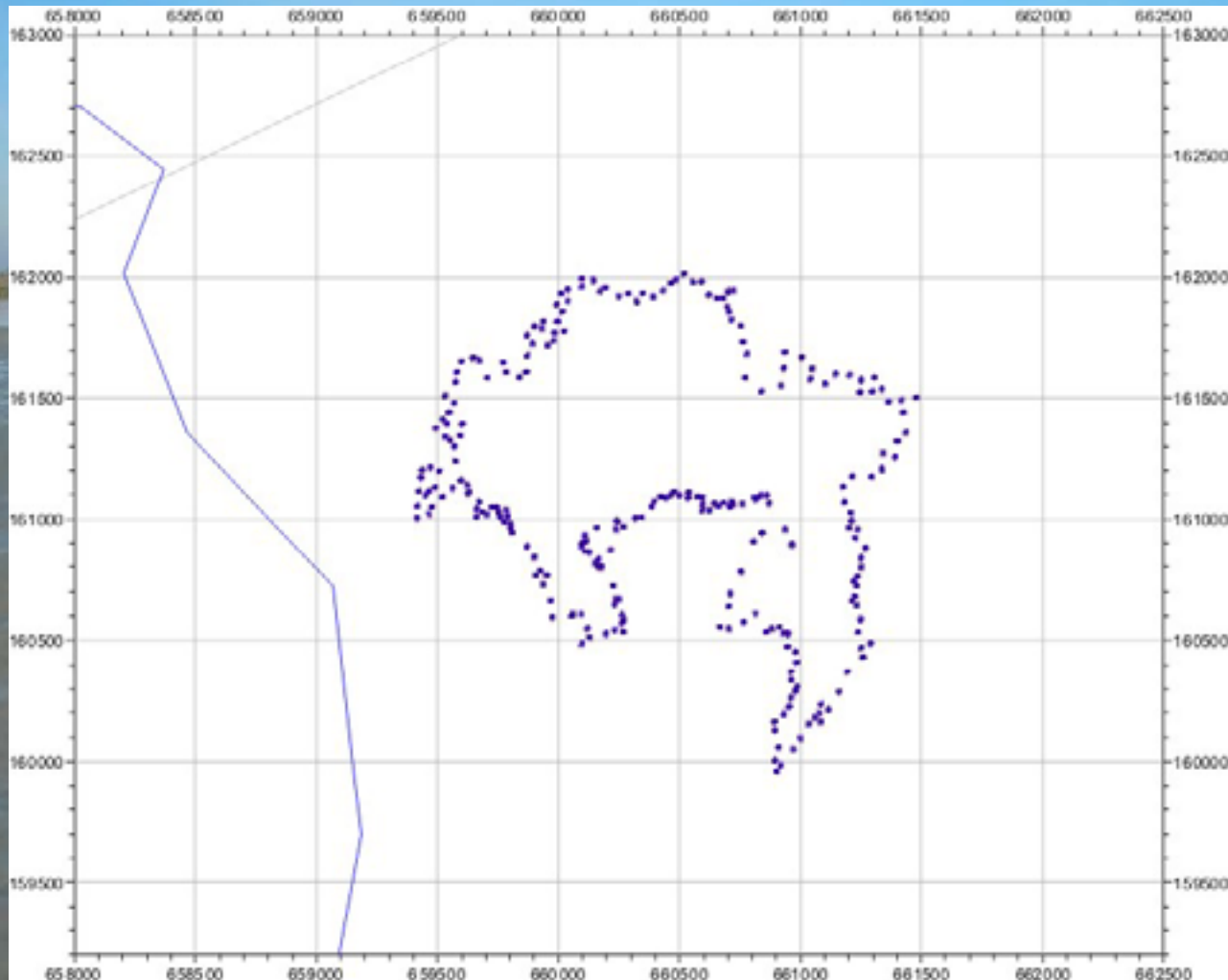
1. **nyílt víz**
2. **zsiókás + nádas**
3. **mézpázsit**

Tófelmérés

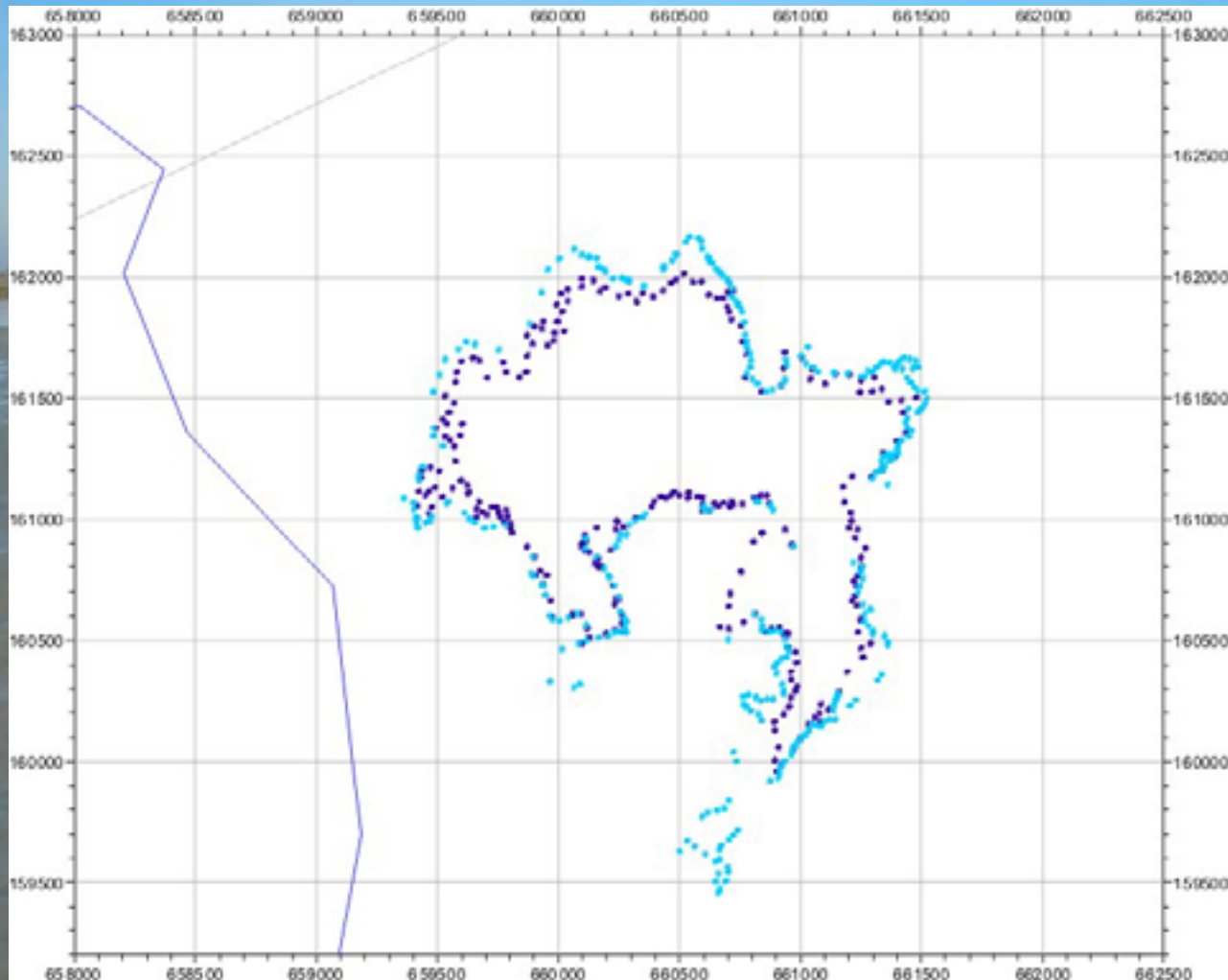
Térképezett határok

1: külső padka 2: belső padka 3: mézpázsit-zsiókás határ 4: 1 cm-es víz 5: **nyílt víz**
Alaptérkép 6: Kiskunsági- főcsatorna 7: 52-es út

Tófelmérés

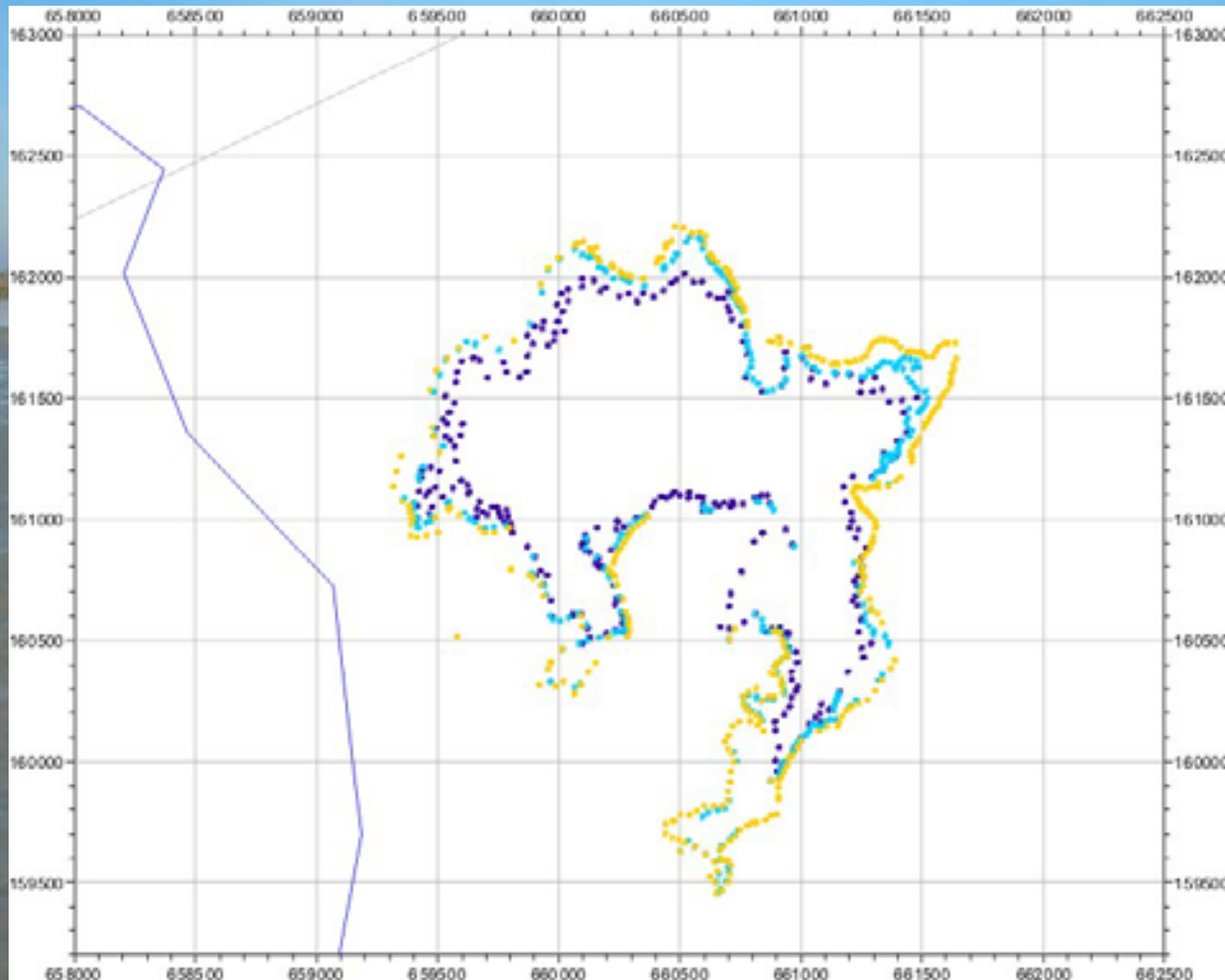
Térképezett határok

1: külső padka 2: belső padka 3: mézpázsit-zsiókás határ 4: **1 cm-es víz** 5: **nyílt víz**
Alaptérkép 6: Kiskunsági- főcsatorna 7: 52-es út

Tófelmérés

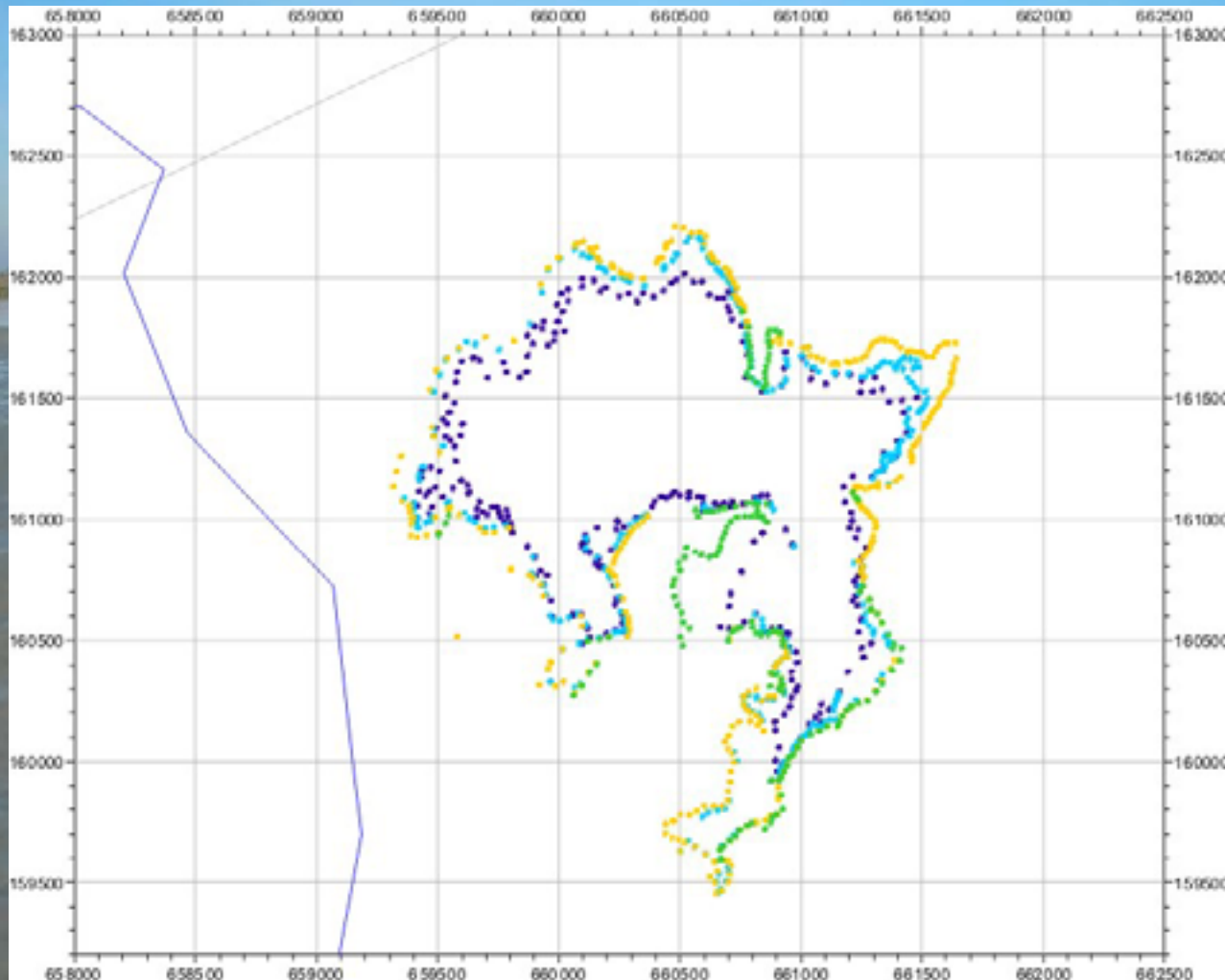
Térképezett határok

1: külső padka 2: belső padka 3: mézpázsit-zsiókás határ 4: 1 cm-es víz 5: nyílt víz
Alaptérkép 6: Kiskunsági- főcsatorna 7: 52-es út

Tófelmérés

Térképezett határok

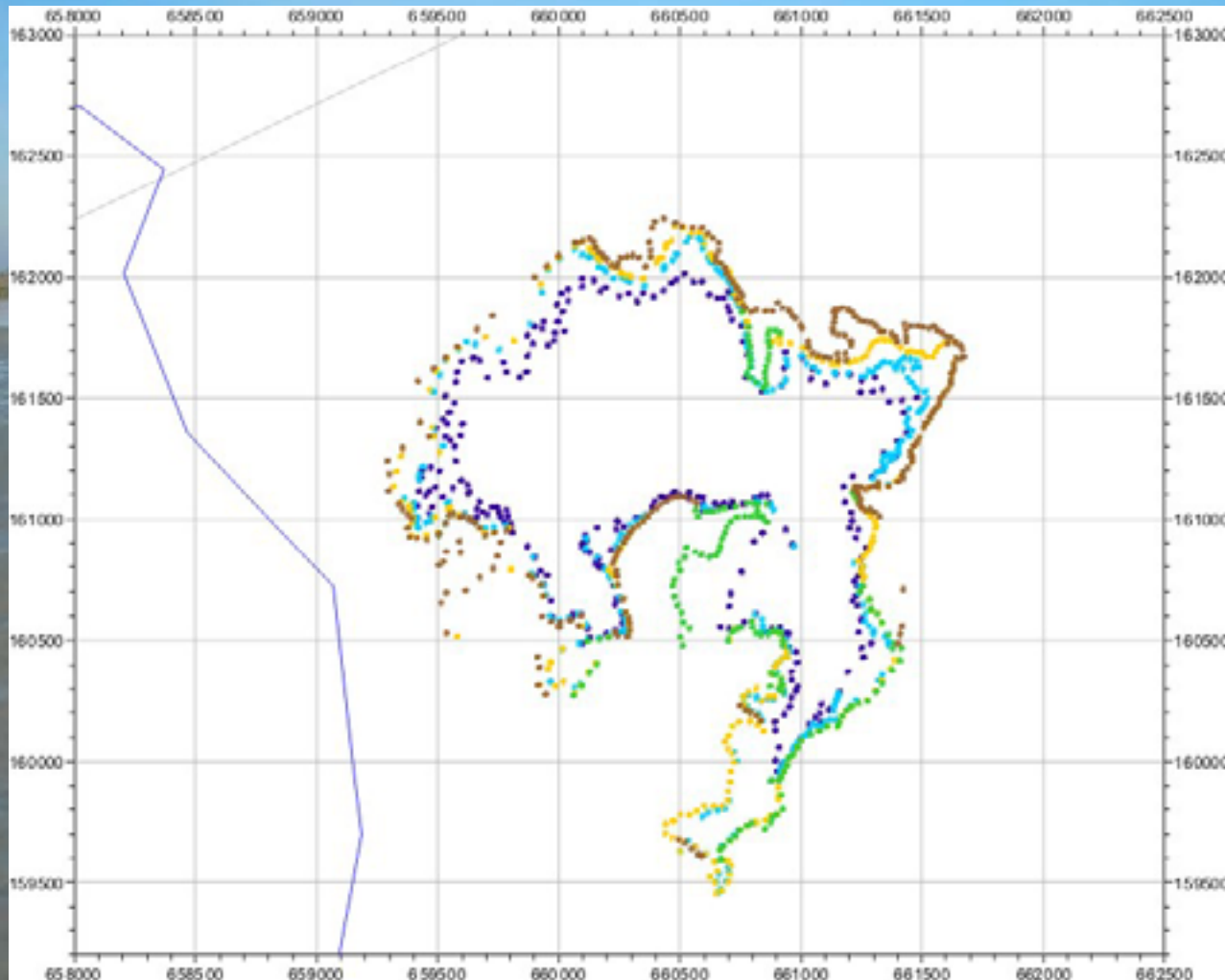

1: külső padka 2: **belső padka** 3: **mézpázsit-zsiókás határ** 4: **1 cm-es víz** 5: **nyílt víz**

Alaptérkép 6: Kiskunsági- főcsatorna 7: 52-es út

Tófelmérés

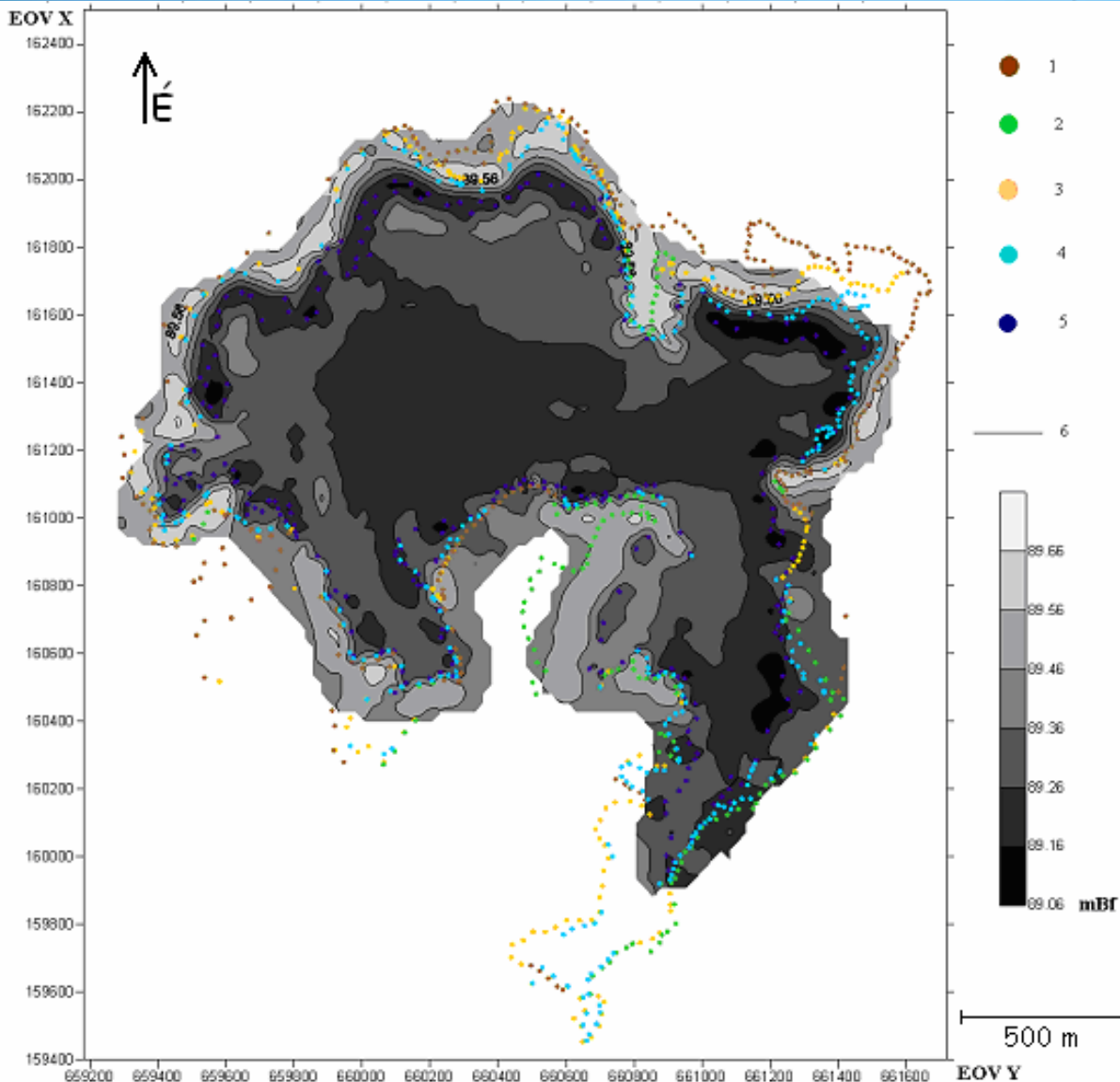
Térképezett határok

1: külső padka 2: belső padka 3: mézpázsit-zsiókás határ 4: 1 cm-es víz 5: nyílt víz
Alaptérkép 6: Kiskunsági- főcsatorna 7: 52-es út

Tófelmérés

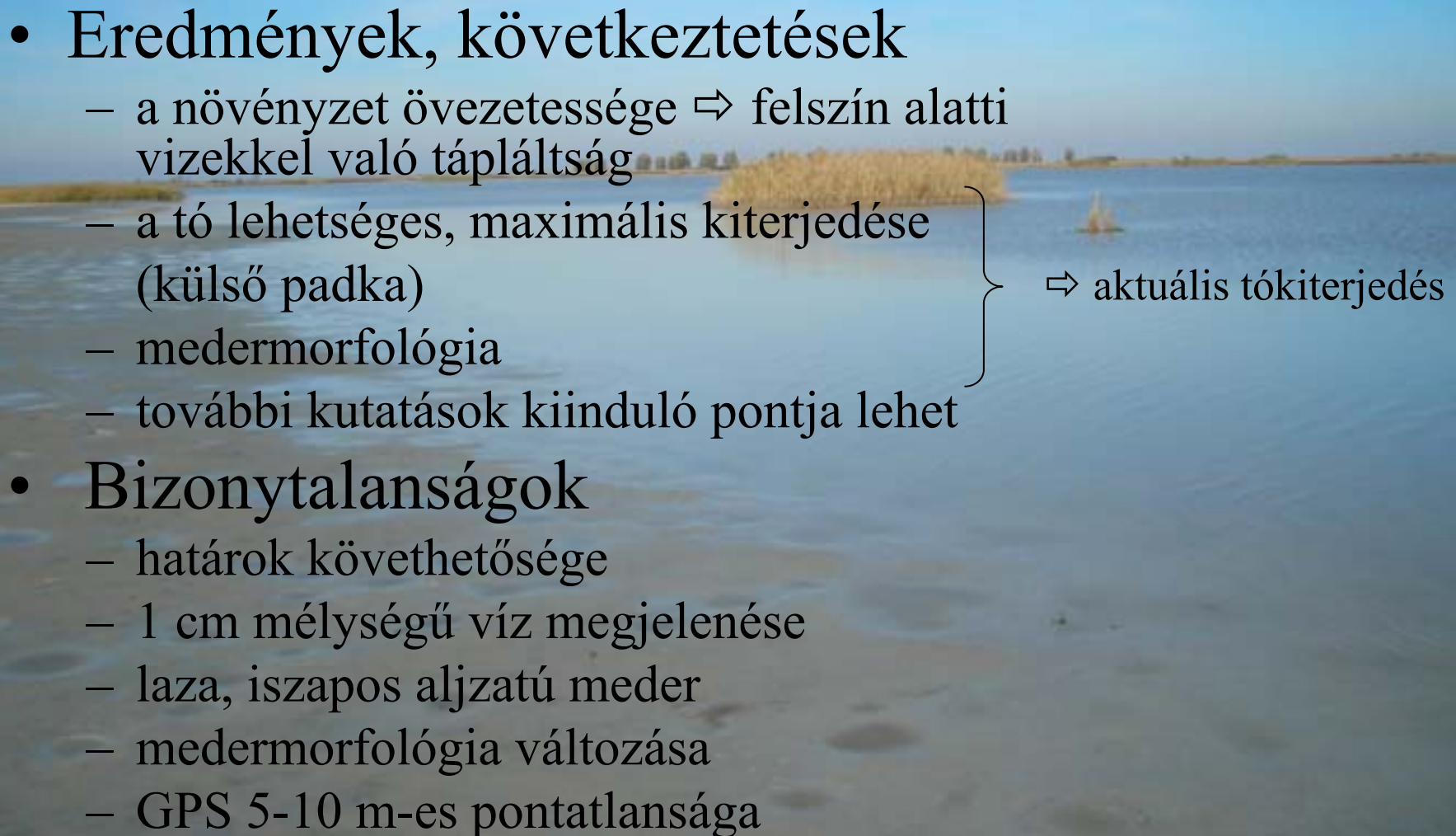
Medermorfológia

A Kelemenszék-tó medermorfológiája
Feltérképezett határok:
1: **külső padka határ**
2: **belső padka határ**
3: **zsiókás (külső) határ**
4: **1 cm-es víz határ**
5: **nyílt víz határ**
6: izobát

Tófelmérés

Eredmények

- Eredmények, következtetések
    - a növényzet övezetessége $\Rightarrow$ felszín alatti vizekkel való tápláltság
    - a tó lehetséges, maximális kiterjedése (külső padka)
    - medermorfológia
    - további kutatások kiinduló pontja lehet
  - Bizonytalanságok
    - határok követhetősége
    - 1 cm mélységű víz megjelenése
    - laza, iszapos aljzatú meder
    - medermorfológia változása
    - GPS 5-10 m-es pontatlansága
- $\Rightarrow$ aktuális tókiterjedés
-

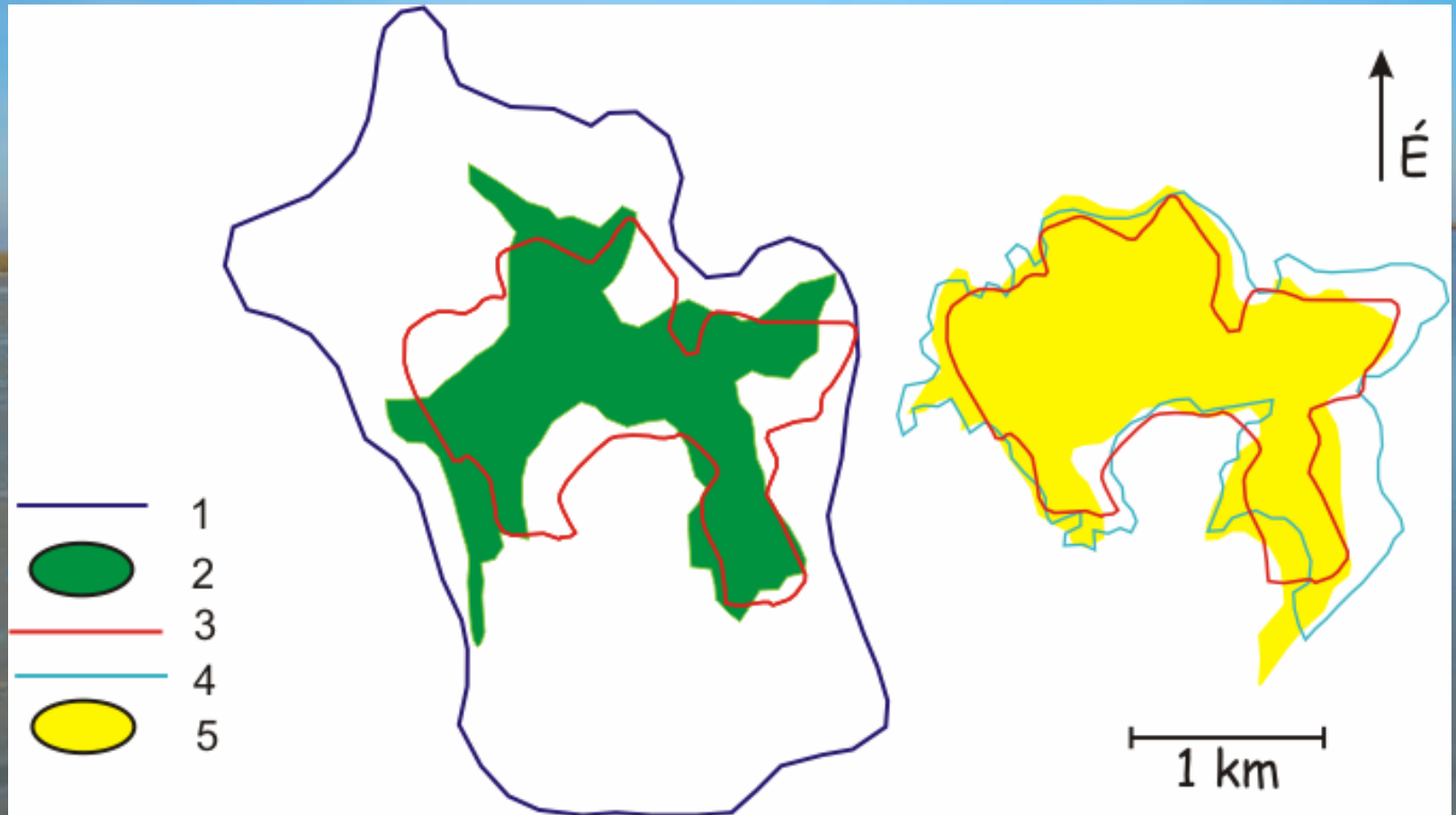
Kiegészítő vizsgálatok

- a kiterjedés hosszabb időtávú változása
  - ⇒ archív térképek elemzése
- a tó és a felszín alatti vizek aktuális kapcsolata
  - ⇒ talajvízdomborzat felmérése
  - ⇒ geofizikai felmérés (RMT)

Kiegészítő vizsgálatok

Térképek elemzése

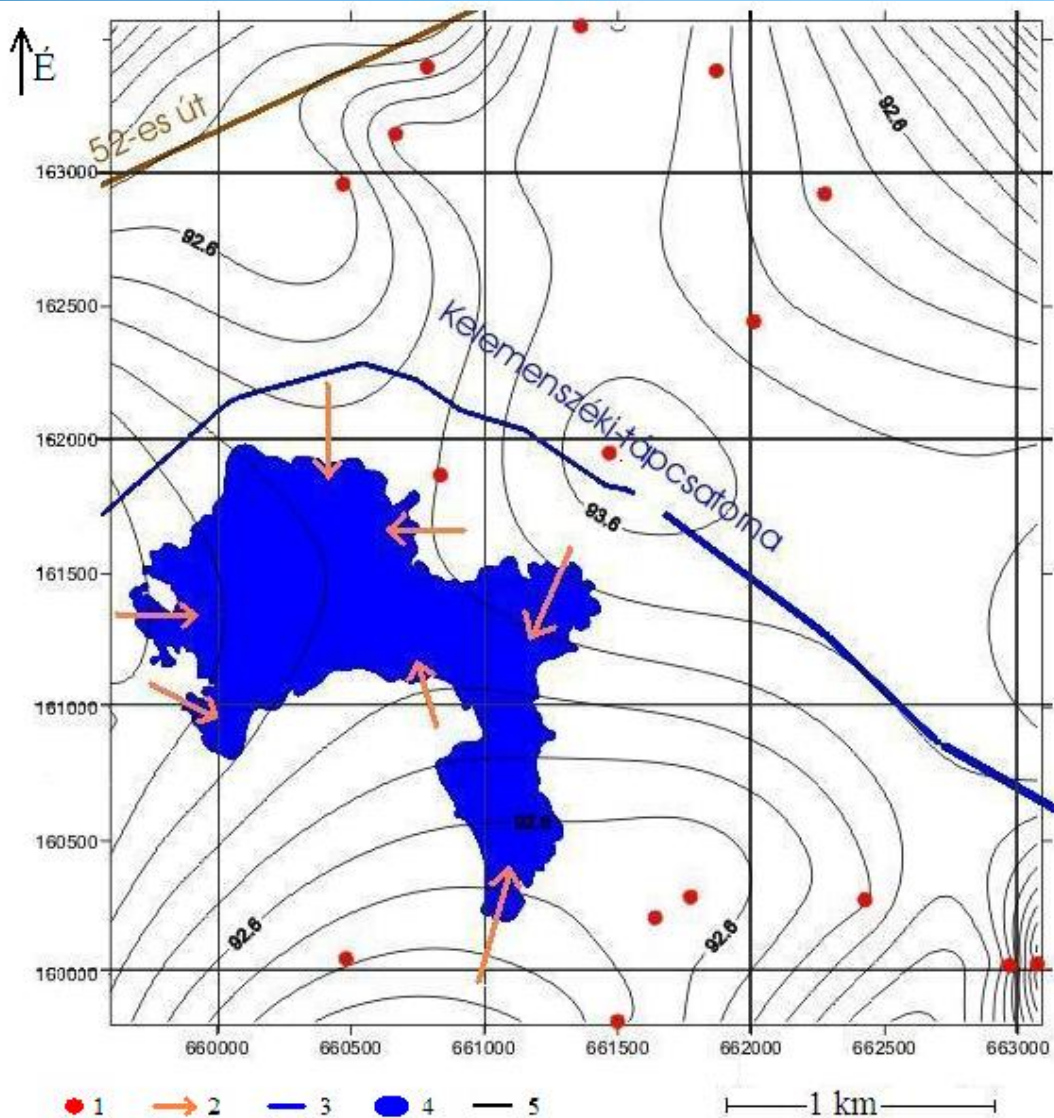
A Kelemenszék-tó nyíltvízfelületének változása

1: **I. katonai felmérés** (1782-1785) 2: **II. katonai felmérés** (1860-as évek)

3: **III. katonai felmérés** (1920-as évek) 4: **ürfelvétel** (2002) 5: **saját felmérés** (2006)

Kiegészítő vizsgálatok

Talajvízdomborzat felmérése

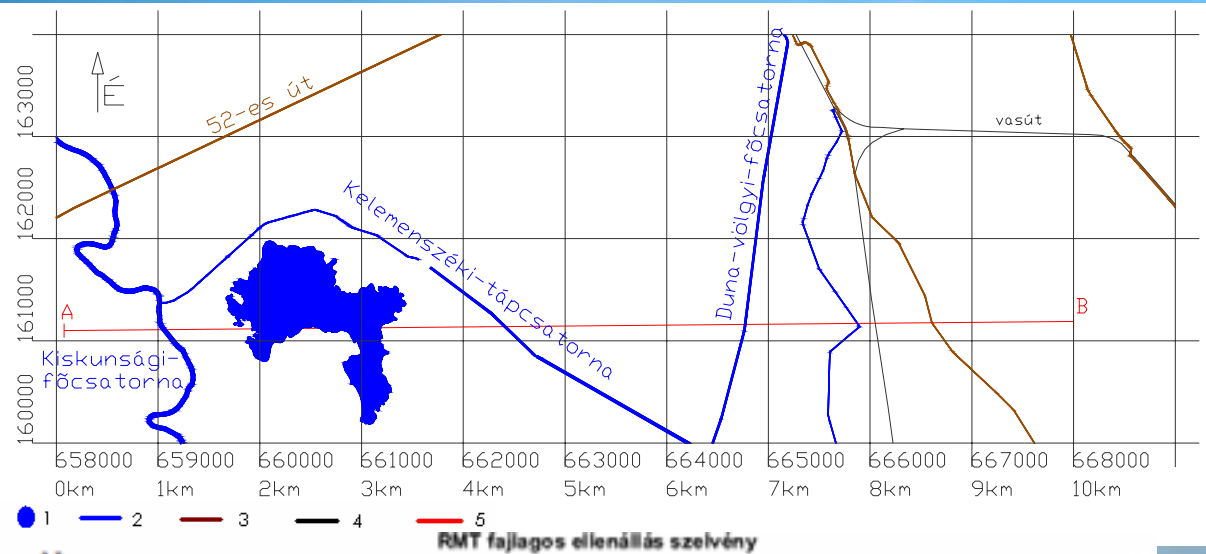

- A tó és a talajvíz kapcsolata
- 1: felmért talajvízkút
  - 2: felszín alatti vízáramlás iránya a tóperemen
  - 3: csatorna
  - 4: Kelemenszék-tó (89.5 mBf)
  - 5: ekvipotenciális vonal (mBf)

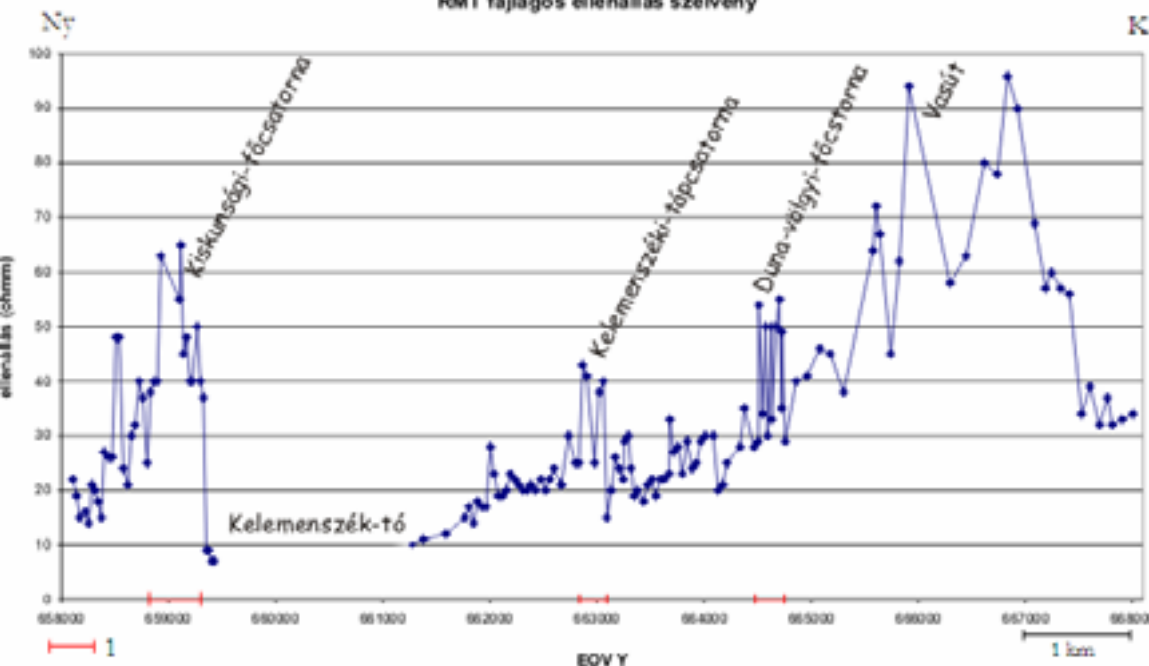

Kiegészítő vizsgálatok

Geofizikai felmérés

- RMT szelvény nyomvonala
- 1: Kelemenszék-tó
  - 2: csatornák
  - 3: utak
  - 4: vasút
  - 5: a szelvény nyomvonala

- RMT fajlagos ellenállás szelvény
- 1: az egyes csatornák „hatástávolsága”

Összefoglalás

- A tófelmérési módszerrel meghatároztuk a tó maximális kiterjedését és a medermorfológiát. Ezek alapján a tó vízszintjének ismeretében elvileg bármikor megadható a tó mérete, kiterjedése.
- A kiegészítő vizsgálatok segítségével mi is bizonyítottuk, hogy a tavat a gravitációs talajvízáramlások mellett mélységi vizek is táplálják, és ez a tó körül övezetesen elhelyezkedő növényzetet eredményez, ami tófelmérési módszerünk alapja.
- Az eredmény természetesen hibákkal terhelt, mégis további vizsgálatok kiindulópontja lehet, mind a talajtan, az ökológia, a botanika és a hidrogeológia területén. (pl. a növényzet évszakos, többéves változásainak nyomon követése, vagy a tómederben lévő víztömeg számításával vízmérleg felállítása)

Köszönetnyilvánítás

Szeretnénk köszönetet mondani:

- Erőss Anita tanársegédnek, Prof. Müller Imrének, Prof. Szabó Máriának, Prof. Tóth Józsefnek
- Simon Szilviának, Tóth Zsófiának, Csurgó Gergelynek, Zsemle Ferencnek és Bíró Lórántnak
- Dr. Molnár Zsoltnak
- Dr. Mindszenty Andreának
- Azon kedves kelemenszékieknek, akik munkánkat segítették
- OTKA (TO47159, témafelelős: Mádlné Dr. Szőnyi Judit)
- DATAQUA Elektronikai Kft.

Köszönjük a figyelmet!

